

ISBN: 978-622-7881-45-5

سیاست و حکومت در چین
از امپراتوری تا سوسیالیسم با مشخصات چینی

سیاست و حکومت در چین

از امپراتوری تا سوسیالیسم
با مشخصات چینی

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

مرکز مطالعات
سیاسی و
بین‌المللی

Institute for Political and
International Studies
(IPIS)

Politics and Governance in China

From Imperial Dynasty to
Socialism with Chinese
Characteristics

Author:
Dr. Abolfazl Olamaei Far

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی
Institute for Political and
International Studies (IPIS)

مرکز تحقیقات چین ناآشگاه علامه طباطبائی
Center for Chinese Research of
Allameh Tabataba'ei University

تألیف:

دکتر ابوالفضل علمایی فر

کد: ۲۰۰۷-۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیاست و حکومت در چین

از امپراتوری تا سوسیالیسم با مشخصات چینی

دکتر ابوالفضل علمایی فر

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی و مرکز تحقیقات چین دانشگاه علامه طباطبائی

تهران - ۱۴۰۳

فهرست نویسی

سرشناسه: علمایی فر، ابوالفضل، ۱۳۵۰-

عنوان و نام پدیدآور: سیاست و حکومت در چین: از امپراتوری تا سوسیالیسم با مشخصات چینی / دکتر ابوالفضل علمایی فر؛ [به سفارش] مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه و مرکز تحقیقات چین دانشگاه علامه طباطبائی.

مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۳۱۲ ص.: جدول و نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۸۱-۴۵-۵

بها: ۱۵۷۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: چین - سیاست و حکومت - قرن ۲۰م.

موضوع: China- Politics and government- 20th century

موضوع: حزب کمونیست چین

موضوع: Zhongguo gong Chan dang

موضوع: چین - روابط خارجی - قرن ۲۰م.

موضوع: China - Foreign relations - 20th century

موضوع: چین - سیاست و حکومت

موضوع: China- Politics and government

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه. مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه. مرکز تحقیقات چین دانشگاه علامه طباطبائی.

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه، اداره چاپ و انتشارات.

رده‌بندی کنگره: DS ۷۷۵/۷

رده‌بندی دیویی: ۹۵۱/۰۴

شماره کتابشنایی ملی: ۹۶۰۰۸۳۶

سیاست و حکومت در چین

از امپراتوری تا سوسیالیسم با مشخصات چینی

تألیف: دکتر ابوالفضل علمایی فر

(بر اساس پروژه پژوهشی مشترک دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه و مرکز تحقیقات چین دانشگاه علامه طباطبائی)

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۴۰۳

ویراستار: دکتر محمد امیر جلالی

صفحه‌آرایی: سحر حسینی صنعتی

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

اداره چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی و فروشگاه: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، خیابان شهید آقایی، چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۲۹۷۰۲۹، نمابر: ۲۲۸۳۲۵۶۵ - (تلفن فروشگاه: ۲۲۸۰۲۶۶۲)

فهرست مطالب

۵	دیباچه
۷	پیش‌گفتار
۹	مقدمه
۱۵	فصل نخست - تاریخ چین، از امپراتوری تا جمهوری خلق
۱۸	دوره فتودالی و شکل‌گیری نظام ملوک الطوایفی
۱۹	دوران بهار و پاییز و دولت‌های متخاصم
۳۸	ملی‌گرایی و انقلاب ۱۹۱۱
۴۲	از جمهوری چین تا جمهوری خلق چین
۴۹	تأسیس حزب کمونیست چین
۵۲	دهه نانجینگ
۵۴	برآمدن مائو زدونگ
۵۶	منازعات داخلی و جنگ با ژاپن از ۱۹۳۱ تا ۱۹۴۵
۶۲	پیروزی کمونیستها در برابر ملی‌گرایان
۶۴	رئیس مائو و حاکمیت مطلق (۱۹۴۹-۱۹۷۶)
۶۷	مائو، خدایگان و حاکم مطلق ۱۹۳۵ تا ۱۹۴۹
۷۱	جمهوری خلق چین در سالهای (۱۹۴۹-۱۹۵۶)
۷۶	گذار به سوسیالیسم و آغاز نوسازی
۸۰	دوران آزمون و خطا، تجربیات پرهزینه (۱۹۵۶-۱۹۶۰)
۸۳	جهش بزرگ به پیش
۹۸	دنگ شیائوپینگ، معمار چین نوین
۱۰۳	فصل دوم - سپهر فکری و مؤلفه‌های هویتی
۱۰۳	مقدمه

دولت و حکومت در اندیشهٔ چینی	۱۰۵
اندیشهٔ کیهانی، عملگرایی زمینی.....	۱۰۹
قدرت و سیاست از منظر چینی	۱۱۲
گوانشی، روابط اجتماعی و سیاست	۱۱۵

فصل سوم - حزب کمونیست چین

مقدمه	۱۲۱
از کیش شخصیت تا تحقق رویای چینی.....	۱۲۵
دِنگ شیائوپینگ و تحولات حزبی	۱۲۷
نخبگان و چالش‌های حزبی	۱۲۹
حاکمیت حزب کمونیست و تحولات درونی و نخبگان نسل پنجم	۱۳۲
شی جین پینگ و رویای چینی	۱۳۵
تعریف جدید از مشروعیت حاکمیت حزب کمونیست	۱۴۱
حزب کمونیست و سیاست خارجی	۱۴۶

فصل چهارم - ساختار حزب کمونیست چین

مقدمه	۱۴۹
کنگرهٔ ملی خلق	۱۵۴
کمیتهٔ مرکزی حزب کمونیست	۱۵۵
کمیسیون مرکزی بازرسی و انضباطی حزب	۱۵۶
دفتر سیاسی حزب کمونیست چین	۱۵۶
کمیتهٔ دائمی حزب	۱۵۷
دبیر کل حزب کمونیست چین	۱۵۹
دیگر ارکان حزب کمونیست چین	۱۶۰
کمیسیون مرکزی امنیت ملی حزب کمونیست چین	۱۶۱
لیگ جوانان حزب کمونیست	۱۶۲
مدرسهٔ مرکزی حزب کمونیست	۱۶۳

فصل پنجم - نظام سیاسی چین

مقدمه	۱۶۷
سوسیالیست با مختصات چینی	۱۶۹

قانون اساسی و نهادهای دولتی.....	۱۷۵
نظام سلسه‌مراتبی.....	۱۸۳
تنظیم و قانون‌گذاری.....	۱۸۵
کنگره‌های خلق.....	۱۸۷
کنترل حزب بر نظام قضایی و پلیس.....	۱۸۸
تمرکز قدرت و تغییرات در نظام تصمیم‌گیری.....	۱۸۹

فصل ششم - سیاست دفاعی و ساختار نظامی..... ۱۹۷

مقدمه.....	۱۹۷
استراتژی نظامی و سیاست دفاعی.....	۲۰۰
اصلاحات و ساختار نظامی چین در عصر نخبگان نسل پنجم.....	۲۰۲
نیروهای سه‌گانه مسلح و شاخه‌های رزمی.....	۲۰۴

فصل هفتم - سیاست خارجی چین..... ۲۰۷

مقدمه.....	۲۰۷
راهبرد سیاست خارجی چین.....	۲۱۰
شاخص‌ها و ویژگی‌های سیاست خارجی.....	۲۱۳
مشروعیت داخلی و سیاست خارجی.....	۲۱۵
عوامل ثبات بخش سیاست خارجی.....	۲۲۰
جهانی‌شدن و وابستگی متقابل.....	۲۲۲
دیدگاه واقع‌گرایانه در سیاست خارجی.....	۲۲۵
پوییش‌کنش-واکنش (معمای امنیت).....	۲۲۷
سیاست خارجی چین و مناطق پیرامونی.....	۲۲۹

فصل هشتم - پیشینه تاریخی و تحول در سیاست خارجی..... ۲۳۷

سیاست خارجی چین از مائو تا شی جین‌پینگ.....	۲۳۹
دوره نخست: رهبر فرهنگد و نگاه ایدئولوژیک به عرصه نظام بین‌الملل.....	۲۴۰
دوره دوم: دنگ شیائوپینگ و سیاست خارجی اصلاح‌طلبان.....	۲۴۵
دوره سوم از حادثه میدان تیان‌آن‌مین تا سال ۲۰۱۲.....	۲۴۸
نخبگان نسل پنجم و سیاست خارجی کنش‌ورزانه.....	۲۵۶
سیاست خارجی چین و نگاه به آینده.....	۲۶۳

فصل نهم - اقتصاد و سیاست ۲۶۹

مقدمه ۲۶۹

کمونیست با مشخصات چینی ۲۷۵

اقتدارگرایی سیاسی و پویایی اقتصادی در چین ۲۷۹

نخبگان و تعیین استراتژی‌های اقتصادی چین ۲۸۱

تحول در اقتصاد چین ۲۸۴

تغییر الگوی رشد اقتصادی چین و طراحی ابتکار کمربند و راه ۲۸۷

فصل دهم - سیاست و حکومت در چین و برآیند نهایی ۲۹۵

منابع ۲۹۹

دیباچه

ایران و چین به عنوان دو تمدن کهن هزاره‌ای، از دیرباز تعاملاتی تمدنی، فرهنگی و اقتصادی چند هزارساله با یکدیگر داشته‌اند. بی‌تردید در جهان امروز بنانهادن تعاملاتی صحیح و راهگشا میان کشورها از رهگذر شناختی صحیح و عمیق امکان‌پذیر می‌تواند بود؛ شناختی که موجب می‌گردد بتوان با نظر به سرگذشت تحولات و تجارب آزموده دیگر کشورها، از درافتادن به ورطه تکرار تاریخ در امان ماند و از ایده‌های راهگشا، آزمون شده و ثمربخش کسب تجربه کرد. یکی از مهمترین این بایسته‌ها شناخت و درک درست از مبانی سیاست‌ها و حکومت‌های شکل گرفته در چین از دیرباز تا به امروز است؛ کشوری که -چنانکه خواننده از رهگذر پژوهش کم‌نظیر حاضر در خواهد یافت- توانست در ظرف زمانی کمتر از چهار دهه مسیری دشوار را که کشورهای غربی طی چهار قرن برای گذر از جامعه کشاورز محور به سمت و سوی صنعت و مدرنیته پیموند، طی نماید و امروزه به عنوان یکی از دو قدرت برتر اقتصادی در صحنه بین‌الملل به سمت و سوی تحقق «رؤیای چینی» گام بردارد. از برترین مزایای کتاب حاضر آن است که نویسنده اثر خود از اندیشمندان و پژوهشگران صاحب‌نظر در زمینه جامعه‌شناسی سیاسی چین است که در این سرزمین پهناور سالها تجربه زیسته دارد و گردآمدن قریب به یک‌ربع قرن پژوهش، شناخت نزدیک، بهره‌گیری از منابع دست اول و واپسین یافته‌های پژوهشی درباره چین همراه با دغدغه‌مندی مؤلف، اثر حاضر را به یکی از مهمترین آثاری تبدیل کرده است که تاکنون به زبان پارسی درین زمینه پدید آمده‌اند. خواندن و تأمل در فحوای مطالب گوناگون این کتاب مستطاب، شایسته و بل بایسته است برای هر آنکس که جویای شناختی عمیق و دقیق از چگونگی تحولات و تبدیل چین گذشته به چین امروز و درک این نکته است که چگونه این کشور با گذر از فضای فقر و «سده تحقیر» خود را به اوج شکوفایی اقتصادی رسانیده و به یکی از مهمترین بازیگران در عرصه بین‌الملل تغییر نقش داده است. مرکز تحقیقات چین دانشگاه علامه طباطبائی و مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه مفتخرند که شاهد شکل‌گیری و به سامان رسیدن این اثر فرخنده، اثرگذار و بینش‌بخش بودند و سپاسگزار مؤلف فرزانه، کوشندگان نشر، و یکایک خوانندگان این کتاب هستند که خرمی و بهروزی ایران‌زمین را آرزو دارند.

دکتر محمدمیر جلالی

مرکز تحقیقات چین، دانشگاه علامه طباطبائی

اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳

دکتر خلیل شیرغلامی

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی

وزارت امور خارجه